

Asia: VN/18153/2021

Lausuntopyyntö koskien Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan valtion maalle perustettavia luonnonsuojelualueita

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ

Viite: Lausuntopyyntö asetustalonnoksista koskien Pohjois-Pohjanmaalle perustettavia valtion luonnonsuojelualueita. Diaarinumero: VN/18153/2021

Suomen riistakeskuksen lausunto

Suomen riistakeskuksen lausunto asetustalonnoksista, jotka koskevat Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan perustettavia luonnonsuojelualueita: luonnos valtioneuvoston asetukseksi Pohjois-Pohjanmaan maakunnan luonnonsuojelualueista ja luonnos ympäristöministeriön asetukseksi Pohjois-Pohjanmaan maakunnan luonnonsuojelualueista.

Suomen riistakeskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja toteaa asetustalonnoksista lausuntonaan seuraavaa.

Suomen riistakeskus pitää kannatettavana, että luonnontilaisia elinympäristöjä suojellaan. Elinympäristöjen säilyminen on myös elinvoimaisten riistakantojen ja riistatalouden perusedellytys. Suomen riistakeskus pitää kuitenkin asetustalonnoksissa esitettyjä mahdollisuuksia metsästykseseen, vieraslajien pyyntiin ja vahinkoa aiheuttavien eläinkantojen säätelyyn riittämättöminä. Asetustalonnoksissa on Suomen riistakeskuksen mielestä rajoitettu metsästyä alueellisesti tarpeettoman paljon.

Valtioneuvoston asetustalonnoksessa perustettavat luonnonsuojelualueet ovat luonnonsuojelulain (1096/1996) 17 §:ssä tarkoitettuja muita luonnonsuojelualueita, joilla pääsääntöisesti tulisivat voimaan saman lain 13–15 §:ssä säädetty rauhoitussäännökset. Rauhoitussäännöksistä voidaan kuitenkin valtioneuvoston asetuksella säätää luonnonsuojelulain 17 a §:n mukaisin edellytyksin aluekohtaisia poikkeuksia, jotka koskevat esimerkiksi metsästystä. Perustuslakivaliokunta on perustellut valtioneuvostolla olevaa poikkeuksien säätämismahdollisuutta lausunnossaan (PEVL

17/2010 vp) alueiden erilaisuudesta johtuvien paikallis-ten erityisolosuhteiden huomioon ottamisella. Samaa asiaa koskevassa ympäristövaliokunnan mietinnössä (YmVM 11/2010 vp) todetaan puolestaan, että tapauskohtaisella harkinnalla on mahdollista säätää aluekohtaisia poikkeuksia luonnonsuojelulain 13–15 §:ssä säädettyihin rauhoitusmääräyksiin, jotka koskevat metsästystä kyseisillä luonnonsuojelualueilla.

Valtioneuvoston asetusluonnokseen sisältyvät Pohjois-Pohjanmaalle perustettavat luonnonsuojelualueet ovat pääsääntöisesti laajoja useamman sadan tai usean tuhannen hehtaarin kokoisia alueita. Kyseiset koh-teet sijaitsevat syrjäisillä alueilla, joiden muu virkistyskäyttö on vähäistä erityisesti kesäkauden ulkopuolella, jolloin metsästys pääsääntöisesti tapahtuu. Alueiden laajuudesta johtuen alueet muodostavat myös merkittävän osan paikallisten metsästysseurojen ja Metsähallituksen lupa-alueilla metsästävien metsästysmahdollisuuksista. Asiaa koskevassa ympäristövaliokunnan mietinnössä on todettu edellä kuvattujen seikkojen puoltavat sitä, että näillä alueilla on mahdollista metsästää säädellysti silloin kun se tapahtuu suojelutavoit-teiden kärsimättä. Mietinnön mukaan suojelualueen laajuutta ja syrjäistä sijaintia voidaan pitää metsästyksen sallivuutta lisäävänä tekijänä ja muun virkistyskäytön ja metsästyksen tarpeet tulee yhdistää hyvällä suunnittelulla.

Pohjois-Pohjanmaan alueelle on perustettu aiemminkin luonnonsuojelualueita valtioneuvoston asetuksella (644/2017). Nämä maakunnan eteläosiin perustetut alueet sijaitsevat maantieteellisesti samalla alueella ja ovat luonteeltaan hyvin samantyyppisiä kuin kyseessä olevan asetusluonnoksen sisältämät alueet. Asetusluonnoksen perusteluissa on todettu, että perustettavien luonnonsuojelualueiden metsästystä koskevat säännökset on pyritty yhteensovittamaan niihin ratkaisuihin, jotka on tehty edellisessä Pohjois-Pohjanmaalle tehdyssä luonnonsuojelualueiden perustamista koskevassa asetuksessa. Asetusluonnoksessa esitetyt rajoitukset ovat kuitenkin eräiltä osin selkeästi tiukempia kuin jo perutetuilla luonnonsuojelualueilla, muun muassa vesilintujen metsästystä koskevilta osiltaan sekä metsäkanalintujen metsästyksen osalta ns. SPA-alueilla.

Lisäksi osa valtioneuvoston asetusluonnoksella perustettavista luonnonsuojelualueista sijaitsee poronhoitoalueella, näillä alueilla tulisi metsästystä koskevissa rauhoitusmääräyksissä ottaa huomioon poronhoidosta johtuvat alueen erityisominaisuudet. Suomen riistakeskus tuo esiin näitä poronhoitoalueesta johtuvia erityisominaisuuksia lausuntonsa lajikohtaisissa huomioita esittävässä osuudessa.

Suomen riistakeskus esittää seuraavassa lajikohtaisia huomioita asetusluonnoksiin liittyen.

Hirvi

Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan hirven metsästyksen osalta asetusluonnoksessa otetaan pyynnissä käytettävien alueiden osalta hyvin huomioon paikalliset tarpeet ja kuulemisissa esiin tuodut näkemykset. On erittäin tärkeää, että alueilla sallitaan valtioneuvoston asetusluonnoksen mukaisesti hirven-metsästys eikä pelkästään hirvenajoa. Metsästys kyseisillä laajoilla alueilla perustuu lähes täysin pysäyttävän koiran käyttöön, ja pelkkä hirvenajon salliminen aiheuttaisi ongelmia asetusluonnosmuistiossa kuvatulla tavalla.

Valtioneuvoston asetusluonnos ei kuitenkaan sisällä mainintaa rauhoitussäännöksistä poikkeamisesta hirvenmetsästyksen osalta perustettavaa Niittysuon-Siiransuon luonnonsuojelualueutta koskien. Kyseistä luonnonsuojelualueutta ei toisaalta ole myöskään mainittu

niiden alueiden joukossa, joilla hirvenmetsästys esitetään valtioneuvoston asetusmuistion luonnoksessa kiellettäväksi.

Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan hirvenmetsästys tulisi sallia myös Niittysuon-Siiransuon luonnonsuojelualueella. Kyseisen suojelualueen laajuudesta johtuen (n. 2544 hehtaaria) mahdollinen hirvenmetsästyskielto vaikeuttaisi huomattavasti Utajärven kunnan alueen hirvikannan hallintaa, ja johtaisi hirven aiheuttamien vahinkojen selkeään lisääntymiseen Niittysuon-Siiransuon luonnonsuojelualueen ympäristössä.

Hirvenmetsästyksen ei ole asetusluonnoksen mukaan rauhoitussäännöksistä poikkeusta myöskään Jäkälänevan ja Kaakkurisuon perustettavilla luonnonsuojelualueilla. Kyseiset alueet sijaitsevat Kalajoella yksityisomituksessa olevien maiden keskellä ja ovat laajuudeltaan sellaisia (yht. n. 841 hehtaaria), että niitä koskeva hirvenmetsästyskielto voi vaikeuttaa hirvenmetsästystä koko alueella, aiheuttaen näin ollen myös hirvivahinkojen lisääntymistä suojelualueiden ympäristössä. Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan myös näillä suojelualueilla hirvenmetsästys tulisi sallia.

Perustettavilla Niittysuon-Siiransuon, Jäkälänevan ja Kaakkurisuon luonnonsuojelualueilla tapahtuva hirvenmetsästys ei Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan ole myöskään ristiriidassa alueen perustamistarkoituksen tai muun virkistyskäytön kanssa.

Minkki, supikoira ja kettu

Pyynnin salliminen eri alueilla

Haitalliset vieraslajit minkki ja supikoira ovat merkittävä uhka erityisesti linnustonsuojelualueilla, jossa niiden saalistus aiheuttaa merkittäviä pesimätappioita. Ketun osalta Suomen riistakeskus korostaa, että laji on hyötynyt ihmistoiminnasta ja sen kannat ovat kasvaneet tämän takia voimakkaasti. Näistä syistä erityisesti vieraslajien, mutta myös kettujen aiheuttama saalistuspaine tulisi ottaa huomioon alueiden metsästysrajoituksissa, huolimatta luonnonsuojelulain mukaisesta ekosysteemien häiriöttömän kehityksen turvaamisen tavoitteesta. Suomen riistakeskus pitää erityisen kannatettavana, että minkin ja supikoiran pyydystäminen ja tappaminen sekä ketun metsästys esitetään asetusluonnoksessa sallittavaksi valtioneuvoston asetuksella SPA-alueilla.

Suomen riistakeskus kiinnitti kuitenkin valtioneuvoston asetusluonnoksessa huomiota siihen, ettei minkin, supikoiran ja ketun metsästystä ole sallittu asetusluonnokseen sisältyvillä SCI/SAC-alueilla, jolloin niiden pyyntiin tarvittaisiin jatkossa luonnonsuojelulain 15 §:n mukainen poikkeuslupa.

Muhoksen Lintusuolla tai Kalajoen Kaakkurinevan perustettavilla suojelualueilla ei ole valtioneuvoston asetusluonnoksessa sallittu minkin, supikoiran pyyntiä tai ketun metsästystä. Kyseiset alueet eivät kuulu Natura 2000-verkostoon, eikä Suomen riistakeskus näe syytä, miksei näillä alueilla valtioneuvoston asetuksella sallita minkin, supikoiran ja ketun pyyntiä.

Supikoira on Euroopan unionin lainsäädännössä määritetty haitalliseksi vieraslajiksi, ja minkki on määritetty kansallisesti merkittäväksi haitalliseksi vieraslajiksi. Sekä Euroopan unionin että Suomen kansallisen vieraslajilainsäädännön tavoitteena on näiden lajien poistaminen luonnosta. Suomen riistakeskus huomauttaa, että näiden lajien pyydystämisen rajoittaminen luonnonsuojelualueilla valtioneuvoston asetusluonnoksessa esitetyllä tavalla ei millään tavoin edistä vieraslajilainsäädännön tavoitteita näiden lajien suhteen.

Minkin, supikoiran ja ketun pyynnin kieltäminen asetusluonnoksessa esitetyllä tavalla aiheuttaisi myös selkeitä negatiivisia käytännön ongelmia näiden luonnonsuojelualueiden pienpetojen pyyntiin. Yhtenä esimerkkinä tästä on, että valtioneuvoston asetusluonnoksen mukaisista luonnonsuojelualueista Viitaojanlatvasuo, osa Hillikonsuosta ja Ison Särkisuo sijaitsevat Metsähallituksen lupametsästysalueilla. Koska alueet kuuluvat Metsähallituksen metsästyslupa-alueisiin ja niillä metsästys perustuu Metsähallituksen metsästyslupa-alueisiin, niiltä puuttuu usein myös taho, joka hakisi Metsähallitukselta luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisen poikkeusluvan. Näin ollen minkin, supikoiran ja ketun pyynnin kieltäminen valtioneuvoston asetuksessa rajoittaisi tarpeettomasti alueella esimerkiksi hirveä pyytäviä metsästäjiä pyydystämästä näitä lajeja muun metsästyksen yhteydessä.

Toisena esimerkkinä esitetyn minkin, supikoiran ja ketun pyynnin kieltämisen aiheuttamista käytännön ongelmista on sen aiheuttamat vaikeudet supikoiran leviämisen estämiseksi tehtävälle työlle. Pohjois-Pohjanmaan pohjoisosissa supikoira on monin paikoin vielä melko harvalukuinen. Tällä alueella pyritään aktiivisesti estämään supikoiran leviämistä Lappiin ja sitä kautta Ruotsiin ja Norjaan kansainvälisellä yhteistyöllä Suomen riistakeskuksen koordinoimana. Jotta työ olisi tehokasta, tulisi yksittäisetkin supikoirat pystyä poistamaan tehokkaasti myös luonnonsuojelualueilta ilman poikkeuslupamenettelyä.

On myös huomionarvioista, että vastikään lausunnolla olleessa luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi oltaisiin keventämässä suojelualueilla metsästystä rajoittavaa sääntelyä. Kyseisen esitysluonnoksen mukaan kansallispuistoja ja muilla valtion luonnonsuojelualueilta koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että minkin ja supikoiran pyydystäminen ja tappaminen sallittaisiin jatkossa suoraan uudistetun lain nojalla ilman tarvetta erilliselle poikkeusluvalle, joka vielä voimassa olevan lain mukaan vaaditaan. Muutostarvetta perustellaan sillä, että nykyainsäädäntö on hankaloittanut kyseisten lajien poistamista ja on lisännyt hallinnollista taakkaa. Nyt lausunnolla olevassa valtioneuvoston asetusluonnoksessa esitetyt rajaukset supikoiran ja minkin ovat varsin suuressa ristiriidassa esitetyn lakiuudistuksen kanssa.

Suomen riistakeskus katsoo, että minkin supikoiran ja ketun pyynti tulee sallia mahdollisimman kattavasti kaikilla valtioneuvoston asetuksella perustettavilla luonnonsuojelualueilla suoraan valtioneuvoston asetuksella. Erityisesti linnustollisesti arvokkailla kohteilla minkkien, supikoirien ja ketun pyynti on tärkeä osa luonnon monimuotoisuuden turvaamista ja luonnonsuojelualueiden hoitamista. Näiden lajien pyynnin kieltäminen voi näin ollen aiheuttaa myös haittoja perustettavien luonnonsuojelualueiden perustamistarkoitukselle. Metsästäjien kynnys pyytää minkkiä, supikoiraa ja kettua kaikilla perustettavilla luonnonsuojelu-alueilla tulee pitää mahdollisimman matalana ja tämän vuoksi välttää Metsähallituksen myöntämien luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisten poikkeuslupien mukanaan tuomaa byrokratiaa.

Pyyntiajan rajaaminen

Valtioneuvoston asetusluonnoksessa ketun, supikoiran ja minkin pyynti rajattaisiin pääsääntöisesti koskemaan vuosittain vain 20.9.–31.3. välistä aikaa. Valtioneuvoston asetusmuistion luonnoksessa todetaan, että ”Linnustoon haitallisesti vaikuttavien lajien metsästys linnustoalueilla on aiheellista rajoittaa pesinnän ja muuton ajan ulkopuolelle”. Pyynnistä linnustolle aiheutuvaa haittaa perustellaan varsin yleisellä tasolla lintujen pesinnällä ja muutolla, sekä lisäksi Hailuodossa ja Liminganlahdella (näillä alueilla aikarajaus on 20.10.–31.3.) syksyn osalta kiljuhanhen muutolla. Taustalla on se oletus, että vieraspetojen ja ketun metsästys lähtökohtaisesti aiheuttaa luonnonsuojelualueilla linnustollisia suojelutavoitteita vaarantavia häiriöitä. Suomen riistakeskus huomauttaa pohjoisen alueen olosuhteet huomioiden, että asetusluonnoksessa esitetyllä pyyntiajan

rajauksella supikoiran pyyntikausi sijoittuisi pääosin jaksolle, jolloin supikoirat nukkuvat talviunta, mikä estää supikoirien tehokkaan pyynnin lähes kokonaan. Lisäksi minkin ja supikoiran aiheuttamien haittojen kannalta luonnonhoidollisesti tärkein, lintujen pesintää edeltävään aikaan sijoittuva huhtikuun pyynti ollaan asetusluonnoksen mukaisella pyyntiajan asettamisella rajaamassa pois.

Suomen riistakeskus huomauttaa, että nykytekniikka ja metsästystapojen kehittyminen mahdollistavat pienpetoja pyynnin kohdennetusti ja lähes ilman ympäröivälle luonnolle aiheutuvia häiriövaikutuksia. Minkkejä pyydetään lähes yksinomaan passiivisesti raudoilla tai loukuilla, ja supikoiraa pyydetään passiivisin keinoin loukuilla. Näillä pyyntitavoilla voidaan minimoida pyydyksillä käymisen tarve nykyaikaisten elektronisten loukkuvahtien avulla, jolloin häiriötä ei synny käytännössä lainkaan.

Käytännön kokemus on osoittanut, että aktiiviset koiraa apuna käyttäen tapahtuvat pyyntimuodot ovat ylivoimaisesti tehokkaimpia tapoja pyytää erityisesti supikoiraa. Haaskan ja riistakameran käyttö koiraa apuna käyttävän pyynnin suuntaamisessa poistaa käytännössä mahdollisuuden, että koulutettu koira poikkeaisi supikoiran jäljeltä häiritsemään muita eläimiä.

Valtioneuvoston asetusluonnokseen sisältyvät luonnonsuojelualueet ovat laajoja alueita, joiden minkkiä, supikoiraa ja kettua koskevilla rauhoitussäännöksillä vaikutetaan myös näiden pienpetojen suojelualueen läheisyydessä tapahtuvaan pyyntiin. Esimerkiksi perusteilla oleva Hailuodon luonnonsuojelualue on erittäin rikkonainen ja pirstaleinen. Sirpaleisten luonnonsuojelualueiden osien sijaintien hahmottaminen maastossa on erittäin vaikeaa, mikä tekee alueella metsästämisen erityisen haasteelliseksi.

Valtioneuvoston asetusluonnoksella perustettavista luonnonsuojelualueista Liminganlahti, Hailuoto ja Siikajoen lintuvedet ja suot kuuluvat Suomen ympäristöministeriön Helmi - elinympäristöohjelmaan tärkeinä lintuvesinä. Elinympäristöohjelman yhtenä tavoitteena on lintuvesien ja kosteikkojen kunnostaminen. Kunnostustoimenpiteenä näillä kohteilla harjoitetaan suunnitelmallista ja hankkeen tukemaa pienpetopyyntiä, jonka toteuttaminen tehokkailla pyyntimenetelmillä tulee olla mahdollista myös valtioneuvoston asetusluonnoksessa olevilla pyyntiajan rajauksilla.

Suomen riistakeskus esittää, että minkin ja supikoiran pyynti sekä ketun metsästys tulisi sallia kaikilla valtioneuvoston asetuksella perustettavilla luonnonsuojelualueilla 1.8.–30.4. välisenä aikana. Suomen riistakeskuksen mielestä kansallisella ja EU-tasolla merkittäväksi biodiversiteettihuksi tunnistettujen supikoiran ja minkin lisääntyminen sekä kasvanut kettukanta on huomattavasti suurempi haitta perustettavien luonnonsuojelualueiden suojelutavoitteille, kuin vieraspetopyynnistä mahdollisesti koituva hyvin vähäinen häiriö. Pidempi pyyntiaika mahdollistaa monipuolisten pyyntimenetelmien käytön, lisää mahdollisuutta saada pyynnin kannalta haastavatkin alueet mahdollisimman tyhjiksi näistä haitallisista vieraslajeista, pienentää ihmistoiminnan takia lisääntynyttä kettukantaa sekä edesauttaa kansallisen HELMI-ohjelman mukaisen vieraspetopyynnin toimeenpanoa luonnonhoitokeinona.

Näätä

Suomen riistakeskus kiinnitti valtioneuvoston asetusluonnoksessa huomiota siihen, ettei näädän metsästystä ole valtioneuvoston asetusluonnoksessa sallittu edes linnustollisesti arvokkailla kohteilla. Näätä saattaa kuitenkin paikallisesti aiheuttaa suuriakin pesimätappioita luonnonsuojelualueiden linnustolle. Myös luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 2 kohdan

mukaisten poikkeuslupien myöntämisperusteiden harkinta saattaa olla näiden yksittäistapausten osalta haasteellista. Joka tapauksessa tämä luonnonsuojelulain 15 §:n mukainen menettely lisää tarpeetonta byrokratiaa. Näädän metsästyksen salliminen asetusluonnokseen sisältyvillä alueilla ei Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan vaaranna luonnonsuojelualueiden perustamistarkoitusta ja näädän metsästyksen kestävyys voidaan turvata metsästyslain (615/1993) säännösten mukaisin keinoin.

Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan näädän metsästyksen sallimista valtioneuvoston asetuksella tulisi tarkastella uudestaan muillakin kuin vesilinnustollisesti arvokkailla lintukohteilla.

Harmaahylje ja itämerennorppa

Harmaahylje sekä Perämerellä itämerennorpan kantojen säätely on erittäin tärkeää ammattikalastukselle aiheutuvien vahinkojen vähentämisen näkökulmasta. Jo nykyisellään harmaahylkeet ja Perämerellä itämerennorpat aiheuttavat erittäin paljon vahinkoa ammattikalastukselle. Monin paikoin Perämeren ammattikalastuksen toimintaedellytykset ovat jo harmaahylkeiden ja itämerennorpan aiheuttamien vahinkojen vuoksi menetetty.

Valtioneuvoston asetusluonnoksen luonnonsuojelualueesitykseen sisältyvä Hailuodon luonnonsuojelualueen merialueet on erittäin tärkeitä harmaahylje- ja itämerennorppakannan säätelyn näkökulmasta. Hailuodon suojelualueeseen liittyvä merialue on yleistä vesialuetta, joilla sijaitsevat alueet ovat usein hylkeidenpyynnin kannalta kriittisiä. Valtioneuvoston asetusluonnoksessa esitetään harmaahylkeen ja itämerennorpan rauhoittamista merialueella, joka sisältyy Hailuodon luonnonsuojelualueeseen.

Harmaahylkeen ja itämerennorpan metsästysrajoituksille ei ole Perämerellä luonnonsuojelullista tarvetta. Harmaahylje ja itämerennorpan kannat kasvavat nykyisistä keskeytysmetsästysmääristä riippumatta. Manner-Suomen alueella tärkeimmät hallien karvanvaihto- ja lepäilyluodot sijaitsevat valtaosin jo nyt olemassa olevilla suojelualueilla. Hallin ja itämerennorpan tyypillisin poikimisympäristö Perämerellä on jää. Nykyisille eikä uusille suojelualueille ei ole tarpeen perustaa enempää harmaahylkeiden tai Perämerellä sijaitsevia itämerennorpan suojelualueita.

Myöskään alueen Natura 2000 -verkostoon kuulumisen ei vaadi harmaahylkeen tai itämerennorpan metsästyksen kieltämistä, koska verkostolla suojellaan luontodirektiivin liitteen II lajien, eli tässä tapauksessa harmaahylkeen ja itämerennorpan elinympäristöjä. Harmaahylkeen ja itämerennorpan säädely metsästys ei tuhoa lajin elinympäristöä, hallin ja itämerennorpan lisääntymisaika on turvattu metsästysaikarajauksella, ja metsästyksen määrällinen säätely varmistaa sen, että harmaahylkeen ja itämerennorpan kantojen koko ei ole metsästyksen vuoksi vaarassa.

Suomen riistakeskus esittää, että harmaahylkeen ja itämerennorpan metsästys tulisi perustettavalla Hailuodon luonnonsuojelualueen merialueen osalta (asetusluonnoksen karttaliite 1e) järjestää kuten Selkämeren kansallispuistossa on tapahtunut harmaahylkeen metsästyksen suhteen. Selkämeren kansallispuistolain 5 §:n 1 momentin mukaan Selkämeren kansallispuistossa on luonnonsuojelulain 13 §:n rauhoitussäännösten estämättä sallittu harmaahylkeen metsästys, ja kansallispuistoon liitettävillä yleisillä vesialueilla harmaahylkeen metsästys on sallittu siten kuin metsästyslain (615/1993) 7 ja 10 §:ssä säädetään.

Suurpedot

Valtioneuvoston asetusluonnoksessa ei ole sallittu suurpetojen metsästystä millään alueella. Asetusluonnos ei myöskään millään tavalla sen muistio-osassaankaan käsittele tätä asiakokonaisuutta. Suurpedot ovat Suomessa kaikki tiukasti rauhoitettuja, ja niiden poistamista säädellään luontodirektiivin (1992/43/ETY) sekä metsästyslain perusteella. Suurpetojen poikkeuslupia edellä mainittujen säädösten nojalla myönnetään kyseisellä Pohjois-Pohjanmaan alueella suhteellisen paljon vuosittain mm. vahvojen ilveskantojen sekä met-säpeuran suojelun takia. Suurpetojen poikkeuslupien myöntämistä säädellään em. säädösten lisäksi valtioneuvoston asetuksella metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista (452/2013). Asetuksen 4 §:n 1 momentissa todetaan, että poikkeuslupa voidaan myöntää vain sille rajatulle alueelle, jolla metsästyslain 41 a—41 d §:ssä säädetty poikkeuslupan myöntämisedellytykset täyttyvät.

Kuten yleisesti on tiedossa, poikkeuslupien myöntämiseksi vaaditaan täsmälliset ja laajat perusteet. Ainoastaan tapauksissa, joissa ongelmaan ei löydetä muuta tyydyttävää ratkaisua, eikä poikkeus haittaa suotuisan suojelun säilyttämistä tai saavuttamista, voidaan yksityiskohtaisilla ja riittävän painavilla perusteilla myöntää poikkeuslupa suurpedon tappamiseen. Näkemyksemme poikkeuslupamenettely ja sen perusteena oleva EU:n säädökset, kansallinen lainsäädäntö ja sen tulkinnasta oleva oikeuskäytäntö edistävät tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti suurpetojen suojelua. Kuitenkin niissä tilanteissa, kun poikkeuslupa on myönnetty ja on tarkoituksena tietyn yksilön pyydystäminen, pyyntiä ei tulisi hankaloittaa kieltämällä suojelualueilla pyynti.

Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alue on keskeinen Suomenselän metsäpeurakannan kesäaikainen elinalue. Tuoreen laskentatuloksen (Luonnonvarakeskus helmikuu 2021) Suomenselän metsäpeurapopulaation koko oli noin 2000 yksilöä, kun alalajin koko maailmankanta on noin 5000 yksilöä. Tämä kuvastaa alueen erityisyyttä metsäpeurakannan suojelussa. Suurin uhka metsäpeuran suojelussa on suurpetojen, eteenkin karhun ja suden aiheuttama kuolleisuus. Tietyissä tapauksissa poikkeuslupia voidaan myöntää myös metsästyslain 41 a §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella luonnonvaraisen eläimistön suojelemiseksi. Tällöin saattaisi joissakin tilanteissa tulla kyseeseen myös metsäpeuran suojelemiseksi myönnettävät poikkeusluvut, jotka edistävät samaa tavoitetta kuin tiettyjen suojelualueiden perustaminen. Siten Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan valtioneuvoston asetuksella perustettavilla suojelualueilla suurpetojen poikkeusluvilla tapahtuva metsästys tulisi sallia.

Samoin tulisi sallia valtioneuvoston asetuksella perustettavilla suojelualueilla Suomen riistakeskuksen myöntämällä metsästyslain 41 § 2 momentin mukaisella poikkeusluvalla tapahtuva suurpetojen häiritseminen. Häiritseminen on suurpetojen aiheuttamien vahinkojen torjumiseksi tappamista lievempi keino, mutta vaatii luvansaaajalta poikkeuslupa-alueelle metsästysoikeuden.

Suurpedot ja porotalous

Valtioneuvoston asetusluonnoksessa mukana olevista luonnonsuojelualueista Kuisuon poronhoitoalueen puoleinen osa, Viitaojanlatvasuo, Virvikkosuo, Värkkisuo, Torvensuo-Viidansuo, Kalliomaa, Iso Särkisuo ja Niittysuo-Siiransuo sijaitsevat poronhoitoalueella, mutta eivät kuulu metsästyslain 8 §:n mukaiseen alueeseen.

Suomen riistakeskus myöntää poronhoitoalueelle suurpetojen ns. vahinkoperusteisia poikkeuslupia porotaloudelle aiheutuneiden erityisen merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi. Suomen riistakeskuksen myöntämän poikkeuslupan käyttöön tarvitaan poikkeuslupa-alueen

metsästysoikeuden haltijan lupa. Suurpetojen metsästyksen metsästysluvat valtion alueille myöntää Metsähallitus, ja tähän asti metsästysluvat on myönnetty laajoina aluekokonaisuuksina paliskunnille. Jos valtioneuvoston asetusluonnoksen ei ole kirjattu poikkeusta suurpetojen poistoon luonnonsuojelualueilta, tarvittaisiin em. valtion alueiden metsästysluvan lisäksi luonnonsuojelulain 15 §:n mukainen poikkeuslupa. Kahden erillisen luvan hakeminen ja käsittely Metsähallitukselta samaan toimintaan on Suomen riistakeskuksen mielestä tarpeetonta byrokratiaa.

Erittäin tiukasti säädelty suurpetojen poikkeuslupien käyttö ei sinällään vaaranna alueen perustamistarkoitusta tai aiheuta haittaa alueen muulle käytölle. Jos suurpetojen poikkeuslupien käyttö estyy näillä alueilla, siitä aiheutuu huomattavaa haittaa suurpetojen pyydystämisessä. Haitta voi kohdistua kasvavina vahinkoina muuhun yhteiskuntaan sekä muuttaa asenteita suurpetojen suojelun vastaiseksi. Suomen riistakeskus esittää, että alueilla sallitaan valtioneuvoston asetuksella suurpetojen poikkeuslupien käyttö. Samantapainen käytäntö oli jopa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston Pohjois-Pohjanmaalle vuosina 2016–2020 vilkkaan virkistyskäytön vuoksi asettamalla metsästyskieltoalueilla. Näillä alueilla oli suurpetojen vahinkoperustoinen poisto sallittua, mikäli se perustui Suomen riistakeskuksen poikkeuslupaun. Samaa käytäntöä on esitetty jatkettavaksi myös vuosille 2021–2025 valmisteilla olevaan Pohjois-Suomen aluehallintoviraston metsästyskieltoaluepäätökseen.

Metsäpeuran perimän turvaaminen

Metsäpeura on luontodirektiivin II-liitteen mukainen, uhanalaisuusluokituksestaan silmälläpidettävä peuran (*Rangifer*) alalaji, jota tavataan ainoastaan Suomessa ja Venäjän Karjalassa. Suomessa metsäpeuroja elää kahdessa osapopulaatiossa, Suomenselällä (n. 2000 yksilöä) ja Kainuussa (n. 800 yksilöä).

Metsäpeurakannan suojelun ja hoidon tavoitteet on kuvattu metsäpeurakannan hoitosuunnitelmassa (2007). Yksi keskeisin hoitosuunnitelmassa tunnistettu uhka metsäpeuralle on risteytyminen puolikesyn poron kanssa. Risteymät voivat saada lisääntymiskykyisiä jälkeläisiä ja siten heikentää villin metsäpeurakannan perimää. Metsähallituksen valtakunnallisena vastuuna on turvata metsäpeuran ainutlaatuinen perimä pyrkimällä estämään metsäpeurojen ja porojen sekoittuminen.

Suomenselän metsäpeurojen kesäaikainen levinneisyysalue on viimeisten vuosien aikana laajentunut lähelle poronhoitoalueen etelärajaa Pohjois-Pohjanmaalla. Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan Oulujoen pohjoispuolen ja poronhoitoalueen etelärajan välisellä alueella elää kesäaikana noin sata metsäpeuraa ja kanta on kasvussa.

Metsäpeuroja on tavattu poronhoitoalueen puolella säännöllisesti ja ajoittain niitä on sekoittunut myös porotokkiin. Suomen riistakeskus on myöntänyt Metsähallitukselle näihin tilanteisiin metsäpeurojen ampumista tai elävänä pyydystämistä varten metsästyslain 41 c §:n mukaisen poikkeusluvan. Poikkeuslupa-alue kattaa poronhoitoalueen eteläisen osan. Poikkeuslupaa on tarvittaessa käytetty yksittäisten metsäpeurojen poistoon porojen joukosta, sillä ne aiheuttavat merkittävän risteytymisen riskin ja vaikeuttavat huomattavasti poronhoitotoita.

Suomen riistakeskus pitää metsäpeurojen perimän turvaamiseksi erittäin tärkeänä, että valtioneuvoston asetuksessa sallitaan metsästyslain 41 c §:n mukaisella poikkeusluvalla tapahtuva metsäpeurojen metsästyksi niillä luonnonsuojelualueilla, jotka sijaitsevat poronhoitoalueella. Poronhoitoalueella sijaitsevia valtioneuvoston asetusluonnokseen kuuluvia luonnonsuojelualueita

ovat: Kuisuo (osa), Viitaojanlatvasuo, Virvikkosuo, Värkkisuo, Torvensuo-Viidansuo, Kalliomaa, Iso Särkisuo ja Niittysuo-Siiransuo.

Metsäkanalinnut

Suomen riistakeskus pitää hyvänä esityksenä metson ja teeren metsästyksen sallimista useilla valtioneuvoston asetuksella perustettavista suojelualueista. Perustettavilla luonnonsuojelualueilla on suurta merkitystä paikallisille metsästysseuroille sekä Metsähallituksen lupa-alueina kanalinnun metsästysalueina. Alueet muodostavat merkittävän osan paikallisten metsästysseurojen ja metsästysseuroihin kuulumattomien valtion lupa-alueilla metsästävien metsästäjien kanalinnun metsästysmahdollisuuksista. Kanalinnut ovat hirven ohella alueiden merkittävimpiä metsästyskohteita.

Pyy

Asetusluonnoksen mukaan pyyn metsästys esitetään kiellettäväksi perustettavilla luonnonsuojelualueilla. Vastaavalla tavalla on menetelty eri puolilla Suomea sen jälkeen, kun pyy vuonna 2019 luokiteltiin vaarantuneeksi (VU; Suomen lajien uhanalaisuus - Punainen kirja 2019). Syynä uhanalaisuusluokituksen muutokselle olivat satunnaistekijät ja metsien puulajisuhteiden muutokset, ei metsästys. Metsästystä ei ole todettu uhaksi pyyn kantojen kehitykselle, vaan pyyn luokittelu vaarantuneeksi on seurausta arvioinnissa käytetyn tarkasteluajanjakson (2004–2017) kohdentumisesta pyyn kannan laskevaan kehitysvaiheeseen. Pyyille, kuten muillekin metsäkanalinnuille, on ominaista kannan jaksottainen vaihtelu, eikä lyhytaikaista kannantilaa pidä käyttää uhanalaisuuden perusteena. Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna (1990–2020) pyykannan kehitys koko maan osalta on vakaa. Myös Pohjois-Pohjanmaalla pyykannan pitkäaikainen kehitys on hyvin vakaa ja pyykannat ovat elpyneet vuodesta 2015, jolloin pyyn kannantiheys oli laskentahistorian yksi heikoimmista. Uhanalaisuusarvioinnin tekninen arviointimenettelytapa ei ota huomioon riittävästi pyyn tapaisten metsäkanalintujen elinkierron syklisiä ominaisuuksia. Seurauksena on, että uhanalaisuusarviointi voi olla yli- tai alimitoitettu, kuten nyt arvioinnissa pyyn osalta näyttää tapahtuneen.

Uhanalaisuusarviointi ei myöskään ota kantaa lajin suojelutarpeeseen kansallisesti tai alueellisesti. Suojelutarpeen arvioinnissa tulee ottaa huomioon monia muitakin tekijöitä, ei ainoastaan uhanalaisuusarvioinnin antamaa arviota lajin häviämisoriskistä.

Suomen riistakeskus katsoo, ettei pyyn metsästyksen kieltäminen ole tarpeen alueilla, joilla metson ja teeren metsästys on valtioneuvoston asetuksella sallittua.

Aluerajoitukset kanalintujen pyyntiin

Suomen riistakeskus näkemyksen mukaan riistalintujen (ml. metso ja teeri) valtioneuvoston asetusluonnoksessa oleva metsästyksen kategorinen kieltäminen ns. SPA-alueilla ei ole millään tavoin tarpeellista. Tällä hetkellä lausunnolla olevan asetusluonnoksen muistiolounnoksessa todetaan, että perustettavien luonnon-suojelualueiden metsästystä koskevat linjaukset on sovitettu noudattamaan Pohjois-Pohjanmaan eteläosiin vuonna 2017 valtioneuvoston asetuksella perustettujen luonnonsuojelualueiden asetuksessa (644/2017) noudatettuja ratkaisuja, koska maantieteellisesti perustettavat suojelualueet ovat hyvin lähellä perustettuja suojelualueita ja luonteeltaan samantyyppisiä. Pohjois-Pohjanmaan eteläosiin 2017 valtioneuvoston asetuksella perustettujen luonnonsuojelualueiden asetusmuistiossa on puolestaan tuotu esiin, että kyseisellä

asetuksella on pyritty sovittamaan yhteen alueella olevien Natura 2000 lintudirektiivin mukaisten erityissuojelualueiden suojeluarvojen turvaamistavoitteet alueella tapahtuvan metsästyksen kanssa. Esimerkiksi kanalintujen metsästys on valtioneuvoston asetuksella säädetty mahdolliseksi useammalla lintudirektiivin mukaisella erityisalueella, joilla on merkitystä muutonaikaisena levähdys- ja ruokailualueena, vesilintujen pääasiallisen muuttoajan jälkeen 20.9. alkaen. Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan lausunnolla olevassa valtioneuvoston asetuksessa tämänkaltaista yhteensovittamista, alueiden samankaltaisuudesta huolimatta, ei ole riittävässä määrin tehty.

Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan metson, teeren ja pyyn metsästyksen tulee jatkua valtioneuvoston asetuksessa myös SPA-alueilla, sillä metsästyksen jatkuminen ei millään tavalla vaaranna kyseisten alueiden perustamistarkoitusta. Metsäkanalintujen metsästyksen kestävyys yleisesti ja myös perustettavilla suojelualueilla voidaan varmistaa ajantasaiseen riistakolmiolaskentaan perustuen metsästyslainsäädännön ja metsästyksen suunnittelun keinoin.

Metsäjänis ja rusakko

Suomen riistakeskus pitää hyvänä esityksenä metsäjäniksen ja rusakon metsästyksen sallimista useilla valtioneuvoston asetuksella perustettavista uusista suojelualueista. Valtioneuvoston asetuksella perustettavilla alueilla metsäjäniksen ja rusakon metsästys on ollut sallittua aikaisemminkin ja suurella osalla perustettavista luonnonsuojelualueista on suuri merkitys sekä paikallisille metsästysseuroille että Metsähallituksen lupa-alueilla metsästäville metsäjäniksen ja rusakon metsästysalueina. Alueet muodostavat merkittävän osan paikallisten metsästysseurojen ja metsästysseuroihin kuulumattomien valtion lupa-alueilla metsästävien metsästäjien jäniksen ja rusakon metsästysmahdollisuuksista. Metsäjänis ja rusakko ovat hirven ja kanalintujen jälkeen alueiden merkittävimpiä metsästyskohteita.

Suomen riistakeskus näkemyksen mukaan metsäjäniksen ja rusakon valtioneuvoston asetusluonnoksessa oleva metsästyksen kategorinen kieltäminen ns. SPA-alueilla ei ole millään tavoin tarpeellista. Metsäjäniksen ja rusakon metsästyksen kieltäminen SPA-alueilla poikkeaa myös osin Pohjois-Pohjanmaan eteläosiin 2017 valtioneuvoston asetuksella perustettujen luonnonsuojelualueiden asetuksessa (644/2017) noudatetusta linjauksesta. Pohjois-Pohjanmaan eteläosiin vuonna 2017 valtioneuvoston asetuksella perustettujen luonnonsuojelualueiden asetusmuistiossa on tuotu esiin, että asetuksella on pyritty sovittamaan yhteen alueella olevien Natura 2000 lintudirektiivin mukaisten erityissuojelualueiden suojeluarvojen turvaamistavoitteet alueella tapahtuvan metsästyksen kanssa. Esimerkiksi metsäjäniksen metsästys on valtioneuvoston asetuksella säädetty mahdolliseksi useammalla lintudirektiivin mukaisella erityisalueella, joilla on merkitystä muutonaikaisena levähdys- ja ruokailualueena, vesilintujen pääasiallisen muuttoajan jälkeen 20.9. alkaen. Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan lausunnolla olevassa valtioneuvoston asetuksessa ei tämänkaltaista yhteensovittamista, alueiden samankaltaisuudesta huolimatta, ei ole riittävässä määrin tehty.

Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan metsäjäniksen ja rusakon metsästyksen tulee jatkua valtioneuvoston asetuksessa myös SPA-alueilla, sillä metsästyksen jatkuminen ei millään tavalla vaaranna alueiden perustamistarkoitusta. Metsäjäniksen pyynnin salliminen näillä alueilla olisi linjassa Pohjois-Pohjanmaan eteläisen osan luonnonsuojelualueiden metsästysjärjestelyiden kanssa. Metsäjäniksen ja rusakon pyynnin kestävyys ko. alueilla voidaan varmistaa metsästyslain mukaisin keinoin.

Vesilinnut

Useat rannikolla sijaitsevat valtioneuvoston asetusluonnoksella perustettavat luonnonsuojelualueet ovat merkittäviä vesilinnun metsästysalueita jopa koko maan mittakaavassa, kuten esimerkiksi Hailuodon osalta on. Myös sisämaassa sijaitsevilla perustettavilla luonnonsuojelualueilla harrastetaan jonkin verran vesilintujen pyyntiä, ja näillä alueilla metsästys kohdistuu yleisimpiin vesilintuihin: sinisorsaan, taviin ja telkkään.

Hailuodon luonnonsuojelualue

Valtioneuvoston asetusluonnoksessa esitetään kaiken pienriistan, ml. vesilintujen metsästyksen kieltämistä Hailuodon luonnonsuojelualueella lukuun ottamatta poikkeusta koskien metson ja teeren pyyntiä pienellä osalla aluetta.

Hailuodon on yksi Suomen merkittävimmistä vesilintujen levähdysalueista, mutta myös yksi Suomen suosituimmista vesilinnustuskohteista. Saaren maanomistus on hyvin pirstaleinen. Valtioneuvoston asetuksella perustettava luonnonsuojelualue koostuu useista kymmenistä palstoista, joiden koko vaihtelee muutamista aareista pariin kymmeneen hehtaariin.

Hailuodossa vesilintujen metsästysjärjestelyt on nykyisin toteutettu siten, että alueelle on perustettu kaksi yhtenäistä metsästysrauhoitusaluetta, Kirkkosalmi ja Ojakylänlahti-Ontonperä-Kengänkari. Vesilintujen metsästys on kielletty niillä sekä valtion että yksityisessä omistuksessa olevilla alueilla. Alueet ovat yhtenäisiä kokonaisuuksia ja niillä on voitu varmistaa rauhallisia levähdysalueita vesilinnuille metsästysaikana. Muualla Hailuodossa vesilinnustus on sallittua yksityisillä suojelualueilla sekä muilla valtion omistamilla alueilla. Tällä järjestelyllä on Suomen riistakeskuksen käsityksen mukaan voitu yhteensovittaa Hailuodon alueen luonnonsuojelulliset tarpeet alueella tapahtuvaan metsästyksen.

Valtioneuvoston asetusluonnoksessa esitettävä pienriistan metsästyskielto muuttaa etenkin Hailuodon ranta-alueiden metsästysjärjestelyitä huomattavasti. Pirstaleisella alueella metsästäminen on erittäin haastavaa, sillä sirpaleisten ja pienten luonnonsuojelualueiden osien sijainti on maastossa erittäin vaikea hahmottaa. Myöskään valvonnalla näihin rajarikkeisiin on näin pirstaleisilla alueilla miltei mahdotonta puuttua.

Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan pienriistan, mukaan luettuna vesilintujen metsästys, tulisi kieltää valtioneuvoston asetuksella perustettavalla Hailuodon luonnonsuojelualueella vain nykyisillä metsäs-tyskieltoalueilla (Kirkkosalmi ja Ojakylänlahti-Ontonperä-Kengänkari) sijaitsevilla alueen osilla. Muilla osilla Hailuodon luonnonsuojelualuetta pienriistan metsästys tulisi sallia valtioneuvoston asetuksella.

Sisämaassa sijaitsevat luonnonsuojelualueet

Lausunnolla olevassa valtioneuvoston asetusluonnoksessa vesilintujen metsästys on kaikilla perustettavilla luonnonsuojelualueilla kielletty myös sisämaassa. Pohjois-Pohjanmaan eteläosiin vuonna 2017 valtioneuvoston asetuksella perustettujen luonnonsuojelualueiden asetuksessa (644/2017) sen sijaan sallittiin sinisorsan, tavin ja telkän metsästys joillain alueilla, joissa vesilinnustuksella on ollut merkitystä. Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan sinisorsan, tavin ja telkän metsästys tulisi sallia muualla kuin Natura 2000 SPA-alueilla valtioneuvoston asetuksella,

sillä tämä ei Suomen riistakeskuksen arvion mukaan vaaranna näiden alueiden perustamistarkoitusta tai aiheuta haittaa alueiden muulle käytölle.

Metsähanhi

Valtioneuvoston asetuksella perustettavilla suojelualueilla on laajoja suokokonaisuuksia, joilla esiintyy taiga-metsähanhea ja jossa lajia on aiemmin myös metsästetty. Lajin pyynti on keskeinen osa Pohjois-Pohjanmaan metsästyskulttuuria ja historiaa.

Suomessa taigametsähanhen suojelu ja kannanhoito toteutetaan kansainvälisen hoitosuunnitelman (2015) puitteissa, jonka toimeenpanoa ohjaa kansallinen hoitosuunnitelma. Kansainvälisten laskentatietojen valossa taigametsähanhen keskisen kannanhoitoalueen kanta, johon valtaosa Suomen taigametsähanhista kuuluu, on kasvussa. Kannan kehityksen muutoksen taustalla ovat muuttoreitin maiden toteuttama metsästyksen säätely. Suomessa taigametsähanhen metsästys pesimäalueilla on ollut maa- ja metsätalousministeriön asetuksella täysin kiellettyä vuosina 2014–2019. Taigametsähanhen pesimäalueiden metsästys avattiin osassa Lapin maakuntaa vuonna 2020. Tätä edelsi metsästyksen kestävyyttä varmistavien toimien toteutuminen: saalisilmoitusvelvollisuuden määrittäminen asetuksessa, metsästyksen säätelyn keinojen tarkentaminen, kannan laskentojen tehostaminen talvehtimisalueilla sekä Suomen pesimäalueiden selvittäminen ja poikastuoton arvioinnin tarkentaminen. Lisäksi metsähanhen metsästykseen annettiin asetuksella yhden hanhen kiintiö.

Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan metsähanhen metsästys tulisi sallia valtioneuvoston asetuksella perustettavilla luonnonsuojelualueilla, jotka sijaitsevat Utajärven ja Muhoksen kunnissa sekä Iin kunnan ja Oulun kaupungin alueilla sisämaassa. Metsähanhen metsästyksen kestävyys voidaan turvata kansallisen ja kansainvälisen populaatiotason kannanhoidon sekä metsästyslain 38 §:n mukaisin säätelykeinoin huomioiden kannan alueellinen tila ja metsästyspaine.

Villisika

Villisikakannan levinneisyyden painopistealueita Suomessa ovat Kaakkois-Suomi ja itäinen Uusimaa. Myös Pohjois-Pohjanmaan alueella villisikoja esiintyy säännöllisesti ja lajin esiintyminen on saalistilastojen mukaan selkeästi lisääntynyt tällä alueella viimeisten vuosien aikana.

Villisikakantaa pyritään rajoittamaan erityisesti afrikkalaisen sikaruton (ASF) leviämisen ehkäisemiseksi. ASF on lakisääteisesti vastustettava ja helposti leviävä eläintauti. ASF voi levitä villisikojen välityksellä ja se on sekä villi- että tuotantosioille tappava virustauti. Afrikkalaisen sikaruton leviäminen ja asettuminen Suomeen aiheuttaisi erittäin suuria ja merkittäviä suoria ja välillisiä taloudellisia menetyksiä elintarviketuotantossa ja sianlihan viennissä. Valtakunnallisesti tavoitteeksi on asetettu, että villisikakanta pidetään pienenä, noin 600 yksilöä, ja kanta rajataan Kaakkois-Suomen ja Uudenmaan alueelle. Villisikakannan tehokas rajoittaminen edellyttää riittävän tehokkaita pyyntimenetelmiä ja mahdollisimman kattavia metsästysalueita. Suomen riistakeskus katsoo, että villisian metsästyksen mahdollistaminen valtioneuvoston asetuksella perustettavilla luonnonsuojelualueilla on tarpeen edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kanadanmajava

Kanadanmajavakanta on levittäytynyt Pohjois-Pohjanmaalle miltei koko alueelle. Kansallisessa vieraslajistrategiassa laji on määritetty haitalliseksi vieraaksi maaselkärankaiseksi (Kansallinen vieraslajistrategia, 2012).

Suomessa esiintyvän toisen majavalajin, euroopanmajavan päälevinneisyysalueetta ovat puolestaan Etelä-Pohjanmaan eteläosat ja Satakunta. Euroopanmajavaa esiintyy kuitenkin myös läntisessä osassa Lappia, ja tämä kyseinen esiintymisalue sijaitsee suhteellisen lähellä valtioneuvoston asetusluonnoksessa lueteltuja perustettavia luonnonsuojelualueita. Kanadanmajavan ja euroopanmajavan ekolokeroiden ollessa samanlaisia, kilpailevat nämä lajit samoista elinympäristöistä. Valmisteilla olevassa Suomen majavakantojen hoito- ja hallintaohjelmassa yhtenä tavoitteena on kanadanmajavan levinneisyyden hallinta. Metsästyksellä pyritään estämään kanadanmajavien leviämistä euroopanmajava-alueille sekä edistämään euroopanmajavan levittämistä uusille alueille.

Kanadanmajavan metsästys on valtioneuvoston asetusluonnoksessa kiellettyä kaikilla perustettavilla luonnonsuojelualueilla. Kanadanmajavan metsästyksen tulisi siis jatkossa olla luonnonsuojelulain 15 §:n mukainen poikkeuslupa. Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan kanadanmajavan aiheuttamien vahinkojen hallintaan täytyy olla nopea ja joustava mahdollisuus puuttua, mikä ei poikkeuslupan mukanaan tuoman byrokratian takia toteudu.

Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan kanadanmajavan metsästys ei vaaranna suojelualueiden perustamistarkoitusta tai aiheuta haittaa alueiden muulle käytölle. Suomen riistakeskus esittää kanadanmajavan metsästyksen sallimista valtioneuvoston asetusluonnoksessa mainituilla alueilla.

Valkohäntäpeura

Valkohäntäpeura on levittäytynyt Pohjois-Pohjanmaan eteläosiin, ja vaikka laji on siellä vielä levinneisyysalueensa reunalla, tulee mahdollisuus sen kannanhoitoon ja vahinkojen ennaltaehkäisyyn pystyä huomioimaan perustettavilla luonnonsuojelualueilla. Metsästyksen käytännönjärjestelyjen takia luonnonsuojelualueiden ei tulisi lähtökohtaisesti pirstoa yhtenäisiä alueita.

Suomen riistakeskus katsoo, että valkohäntäpeuran metsästys tulisi sallia valtioneuvoston asetuksella perustettavilla alueilla siitä huolimatta, että metsästys on mahdollista Metsähallituksen myöntämällä luonnonsuojelulain 15 §:n mukaisella poikkeusluvalla. Metsähallitukselle ja valkohäntäpeuran metsästyslupaa hakevalle ei ole tarkoituksenmukaista aiheuttaa turhaa byrokratiaa, joka valtioneuvoston asetuksella voidaan välttää. Valkohäntäpeuran metsästyksen ei voida myöskään katsoa aiheuttavan haittaa luonnonsuojelualueiden perustamistarkoitusten mukaiselle suojelulle.

Suomen riistakeskus esittää valkohäntäpeuran metsästyksen sallimista myös sen metsäpeuralle aiheuttaman näennäiskilpailun perusteella. Viimeaikaisten pohjoisamerikkalaistutkimusten mukaan valkohäntäpeuralla on kaikkein suurin vaikutus näennäiskilpailun kautta sikäläisen karibun (sama laji metsäpeuran kanssa) selviytymiselle. Valkohäntäpeura on optimaalisen kokoinen saaliseläin monelle suurpetolajille ja se lisää näiden lajien tiheyttä alueelle. Erityisesti susien määrän lisääntyessä vahingot koituvat hitaasti lisääntyvälle metsäpeuralle, joka on erityisen altis suden saalistukselle. Tästä syystä metsäpeuran suojelemiseksi valkohäntäpeuran menestymistä ja sen metsästyksen vaikeutumista ei tule edistää millään toimilla metsäpeura-alueella. Tästä syystä

valkohäntäpeuran metsästys tulisi sallia kaikilla suojelualueilla, jotka sijaitsevat poronhoitoalueen eteläpuolella.

Metsäkauris

Metsäkauris esiintyy yleisenä Pohjois-Pohjanmaalla ja sen kannankehitys on nousujohteinen. Kannan kasvun myötä myös metsäkauriiden aiheuttamat liikennevahingot ovat Pohjois-Pohjanmaalla viimeisen viiden vuoden aikana moninkertaistuneet, mikä näkyy metsäkauriista johtuvien suurriistavirka-aputehtävien lisääntymisenä. Metsäkauris aiheuttaa myös maa- ja metsätalousvahinkoja, mutta toisin kuin pyyntiluvanvaraisten hirvieläinten aiheuttamia vahinkoja, metsäkaurisvahinkoja ei korvata.

Metsästystä koskevien poikkeusten osalta metsäkauris on väliinputoaja pyyntiluvanvaraisiin hirvieläimiin nähden, koska Metsähallituksen ei ole mahdollista tehdä sen pyynnin osalta poikkeusta suojelualueen ulkopuolella tapahtuvien vahinkojen perusteella. Koska metsäkauris viihtyy pienipiirteisillä alueilla, haittaavat pienialaisetkin metsästyskieltoalueet sen metsästystä huomattavasti enemmän kuin esimerkiksi hirvenmetsästystä. Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan metsäkauriin metsästys tulisi sallia valtioneuvoston asetuksella samoilla alueilla kuin hirven metsästys metsäkauriin kannanhallinnan ja vahinkojen ennaltaehkäisemisen turvaamiseksi.

Harri Hepo-oja

riistapäällikkö

Suomen riistakeskus Oulu

Hepo-oja Harri
Suomen riistakeskus Oulu